

Norges Høyesterett
Via Aktørportalen

Oslo, 16. oktober 2020

**PROSESSKRIV
TIL
HØYESTERETT**

Høyesteretts sak nr.: 20-051052SIV-HRET

Ankende parter: Foreningen Greenpeace Norden
BOX 15164, 04 65 Stockholm, Stockholms län

Natur og Ungdom
Torggata 34, 0183 OSLO

Partshjelpere: Besteforeldrenes klimaaksjon
c/o Lund & Co, Akersgt. 30, 0158 Oslo

Naturvernforbundet
Mariboegate 8, 0184 Oslo

Prosessfullmektig: Advokat Cathrine Hambro
Wahl-Larsen Advokatfirma AS
Fridtjof Nansens plass 5, 0160 Oslo

Prosessfullmektig: Advokat Emanuel Feinberg
Advokatfirmaet Glittertind AS
PB 1383 Vika, 0114 Oslo

Innankede: Staten ved Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep, 0033 Oslo

Prosessfullmektig: Regjeringsadvokat Fredrik Sejersted
Rettslig medhjelper: Advokat Anders Wilhelmsen
Postboks 8012 Dep
0030 Oslo

1. INNLEDING

Vi viser til Høyesteretts brev av 14. oktober 2016 med frist fastsatt til i dag for å kommentere statens prosesskriv av 12. oktober 2020 knyttet til skriftlige innlegg inngitt i saken etter tvisteloven § 15-8.

Vi er ikke kjent med om avsenderne av innleggene har kommentarer til statens prosesskriv av 12. oktober 2020. Vi forstår Høyesteretts brev av 14. oktober slik at det er ønskelig at vi på Miljøorganisasjonenes vegne kommenterer de skriftlige innleggene i forhold til vilkårene i tvistelovens § 15-8, samt at vi indikerer hvordan vi vil bruke innleggene under hovedforhandlingen.

Det er inngitt seks skriftlige innlegg i anledning saken, hvorav fire kommer fra utlandet. Av disse fire ble tre inngitt allerede til tingretten, og de har fulgt saken siden.

I tillegg har det for Høyesterett kommet innlegg fra Norges Institusjon for Menneskerettigheter (NIM), FNs spesialrapportør for menneskerettigheter og miljø og FNs spesialrapportør for menneskerettigheter og giftige utslipp, samt fra Klimarealistene.

2. SKRIFTLIGE INNLEGG SKAL BELYSE «ALLMENNE INTERESSER» JF § 15-8

Formålet med skriftlige innlegg er å belyse allmenne interesser, jf. § 15-8. Høyesteretts kjennelse i HR-2018-1887-U viser at begrepet også avgrenser hva det kan gis skriftlig innlegg om.

Skriftlige innlegg om allmenne interesser kan bidra til at rettens beslutningsgrunnlag forbedres, noe som kan være viktig når partene ikke belyser allmenne hensyn selv, eller bare i begrenset grad gjør dette. Dermed kan rettens beslutningsgrunnlag forsterkes.

Seks skriftlige innlegg i én sak, hvorav fire fra utlandet, illustrerer i seg selv sakens allmenne interesse. Imidlertid må det kunne legges til grunn at denne omfattende interessen er uvanlig, og kun vil forekomme i sjeldne tilfeller.

Utenlandsk interesse må sees i sammenheng med at de rettslige spørsmål saken reiser berører et problem hele verden er opptatt av (klimaproblemet). Det er neppe tvilsomt at temaet, herunder rettslige og faktiske forhold som står i sammenheng med dette, oppfyller kravet til «allmenne interesser.»

Når en sak berører allmenne interesser også utenfor Norge, kan skriftlige innlegg være spesielt berettiget. Begrepet «allmenne interesser» er ikke ment å avgrense til forhold som har allmenn interesse kun i Norge.

Høyesterett bør hensynta at utenlandske organisasjoner eller institusjoner som er opptatt av de spørsmålene saken reiser, ikke får et inntrykk av at norske domstoler avviser innspill fra utlandet som tar sikte på å være av allmenn interesse. Dette tilsier at slike innlegg normalt inngår i beslutningsgrunnlaget, selv om skrivet skulle inneholdt enkelte formalfeil. Dette hensynet gjelder særlig innlegget fra FNs spesialrapportører for menneskerettigheter og miljø og menneskerettigheter og giftige utslipp av 31. august, jf. nedenfor.

Høyesteretts kjennelse i HR-2018-1887-U avsnitt 18 presiserer at kravet til «allmenne interesser» innebærer at et skriftlige innlegg ikke skal gi uttrykk for konkret regelanvendelse (subsumsjon). Det bør imidlertid ikke stilles urealistiske krav til utenlandske organisasjoner og institusjoners kjennskap til norsk sivilprosess. I den grad et innlegg fortolkes til å være uttrykk for anbefaling av en konkret rettsanvendelse, bør retten kunne se bort fra dette. Alternativt kan retten be om en revidert versjon av det skriftlige innlegget.

Nevnte kjennelse avsnitt 17 viser at det ikke er noe krav til at innlegget er nøytralt. Tvert imot vil det typiske være at innleggene ikke er det. Vi kommenterer i det følgende ikke de enkelte innleggs nøytrale eller ikke-nøytrale preg.

Henvisningene nedenfor til «PU», er til nylig innlevert prosessutdrag, som er en separat del av faktisk utdrag i saken.

3. Skriftlige innlegg

3.1. Skriftlig innlegg fra Norges institusjon for menneskerettigheter – NIM (PU 649)

Deler av statens prosesskriv av 12. oktober om NIMs skriftlige innlegg, er materiell argumentasjon knyttet til flere av de spørsmålene som skal prøves av Høyesterett. Vi kommenterer ikke dette her.

Spørsmålet er om NIMs innlegg opplyser «*allmenne interesser*» og om innlegget er holdt innenfor avgrensningskriteriene i begrepet. Vi forstår det slik at det er i denne sammenheng staten kritiserer NIM for å *ikke ivareta «helhetsperspektivet på kryssende hensyn og interesser som offentlige myndigheter ellers er forpliktet til, og som må være styrende for storting, regjering og domstolene.»*

NIMs oppgaver er lovfestet i lov om Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter av 1. juli 2015. NIM skal ifølge lovens § 1 å *«fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig.»* Det er følgelig klart at det ligger innenfor NIMs oppgaver å uttale seg om rettslige spørsmål.

Videre følger det av lovens § 1 litra b) at NIM skal *«rådgi Stortinget, regjeringen, Sametinget og andre offentlige organer og private aktører om gjennomføringen av menneskerettighetene.»*

At menneskerettighetsinstitusjoner tidvis har andre syn enn de som fremmes av utøvende makt, er nettopp begrunnelsen for å opprette særskilte institusjoner som skal *«fremme og beskytte»* menneskerettighetene.

Av HR-2018-1887-U avsnitt 23 fremgår: *«...tvisteloven § 15-8 lett kan komme i et spenningsforhold til de regler som tvisteloven ellers har om muntlighet og fremleggelse av bevis for rettssetninger. I spesialmotivene til § 15-8 i Ot.prp.nr.51 (2004–2005) side 421 er det uttalt at tilbakevisning av innlegg også kan skje dersom innlegget i virkeligheten er en omgåelse av de begrensninger som gjelder for partenes adgang til skriftlige innlegg. Selv om det må være et naturlig utgangspunkt at § 15-8 ikke skal brukes til å omgå tvistelovens øvrige regler, har imidlertid bestemmelsen i seg selv betydning for hva som i denne sammenheng kan regnes som omgåelse.»*

Vi presiserer at NIMs skriftlige innlegg ikke er bevis for rettssetninger som Miljøorganisasjonene har innhentet. NIM har på eget initiativ utarbeidet skriftlig innlegg til Høyesterett, og informert både staten og Miljøorganisasjonene om at innlegget var under utarbeidelse. Vi forstår det slik at utarbeidelsen har skjedd som et ledd i et større arbeid der NIM har utredet hvilke menneskerettslige spørsmål klimakrisen reiser. Dette kan belyse om Norge kan være i brudd med sine menneskerettslige forpliktelser. Å inngi skriftlig innlegg i en sak som delvis reiser de samme spørsmålene, synes nettopp å forene NIMs oppgaver etter NIM-loven med formålet bak tvl. § 15-8. NIM har i sin egen institusjonelle interesse arbeidet med klimaproblemet og menneskerettighetene og som del av dette inngitt det skriftlige innlegget.

NIM foretar etter det vi kan se ingen konkret rettsanvendelse. Det faktum som beskrives er ubestridt.

Miljøorganisasjonene mener det vil være i strid med formålet bak tvl. § 15-8 å tilbakevise det skriftlige innlegget fra NIM. Poenget er å styrke beslutningsgrunnlaget ved å gi organisasjoner som ikke ellers ville uttalt seg i saken, mulighet til å belyse allmenne hensyn.

NIM har selv kommentert tvl. § 15-8 i punkt 1 i det skriftlige innlegget. Dersom det i det hele tatt vurderes å tilbakevise innlegget, bør NIM gis mulighet til å kommentere dette.

Kjennelsen i HR-2018-1887-U omtaler bl.a. i avsnitt 20 at avsender av det skriftlige innlegget kan avhøres som vitne. Vi har lagt til grunn at dette er upraktisk når saken står for Høyesterett. Kontradiksjonshensyn kommer uansett ikke på spissen; innlegget er av juridisk art og Regjeringsadvokatembetet besitter samme kompetanse som NIM på de områder skrevet berører, og har dessuten nødvendige ressurser.

I vår prosedyre for Høyesterett vil vi på noen punkter henviser til NIMs fremstilling. Vi antar at det ikke er naturlig å lese fra den, i så fall vil dette være begrenset.

3.2. Skriftlig innlegg fra FNs Special rapporteur on human rights and the environment og FNs Special rapporteur on human rights and on the implications for human rights of the environmentally sound management and disposal of hazardous substances and wastes

Innlegget av 31. august 2020 (PU407) består av 1) redegjørelse for komparative konstitusjonelle miljørettsbestemmelser og slike bestemmelsers felles forankring i Stockholmerklæringen, og 2) internasjonale menneskerettighetsbestemmelers betydning i saker som vedrører miljøspørsmål. I tilknytning til dette gis det en del faktisk informasjon om klimakrisen (som er godt kjent og ubestridt) og opplysninger om hvilke land som har lagt bånd på videre petroleumsutvinning.

Alt dette er opplysninger av allmenn interesse. Noe av informasjonen sammenfaller innholdsmessig med materiale som har vært del av juridisk utdrag siden tingretten. Når to av FNs spesialrapportører inngir skriftlig innlegg for å belyse slike forhold, er dette likevel bedre egnet til å fremheve allmenne interesser enn generell teori. I og med at mange legale miljørettigheter har samme internasjonale opphav, er det av interesse for Høyesterett at fortolkning av slike rettigheter kan tenkes å ha betydning for hvordan miljørettigheter andre steder i verden fortolkes. Det er naturlig at FNs spesialrapportør for menneskerettigheter og miljø og rapportør for sunn miljøforvaltning mv., ser

det som del av sin oppgave å opplyse om slike forhold. Disse delene av innlegget bør være uproblematisk i forhold til «allmenne hensyn» som et avgrensingskriterium.

I innlegget punkt II angis at Borgarting lagmannsrett «*erred when it found that the new licences do not violate the Article 112 ...or European Convention on Human Rights.*» Umiddelbart virker setningen som en konkret subsumsjon. Ved gjennomgang av den påfølgende teksten, ser man imidlertid at skrivet søker å belyse betydningen av klimakrisens alvorlighet og sette dette opp mot det vel kjente faktum at det er påvist mer karbonressurser i verden enn det som kan utvinnes innenfor naturens tålegrenser. Dette sammenholdes med kravet til «*global partnership*» som FNs klimakonvensjon (UNFCCC) (PU 423) legger opp til. Det kan ikke antas at spesialrapportørene har ment, med noen få siders tekst, å angi en konklusjon om hvordan en norsk grunnlovsbestemmelse skal tolkes og anvendes. Det er mer nærliggende å vurdere den siterte overskriften som en isolert spissformulering, som også indikerer at spesialrapportørene ikke er kjent med nyanser i norsk sivilprosess.

Også FNs spesialrapportører bør gis anledning til å gi sine syn på eventuell tilbakevisning av det skriftlige innlegget.

Vi vil i vår prosedyre henvide til det skriftlige innlegget på enkelte punkter. Det er ikke trolig at vi vil lese fra innlegget.

3.3. Skriftlige innlegg som har fulgt saken siden tingretten

Følgende skriftlige innlegg har fulgt saken siden tingretten:

- 1) Skriftlig innlegg fra Yale Law School, The Allard Lowenstein Foundation av 26. oktober 2017 (PU 553)
- 2) Skriftlig innlegg fra Center for International Environmental Law (CIEL) av 28. oktober 2017 (PU479)
- 3) Skriftlig innlegg fra The Environmental Law Alliance Worldwide (ELAW) av 30. oktober 2017 (PU527)

Dokumentene som er sendt Høyesterett er etter det vi kan se identiske med innleggene som ble sendt tingretten, og har følgelig vært kjent for partene i tre år allerede. Vi antar de er sendt om igjen for å unngå prosessuelle spørsmål knyttet til om skriftlige innlegg må inngis for den enkelte instans, eller om de følger saken.

Innleggene behandler generelle menneskerettslige spørsmål i lys av klimakrisen. Dette har allmenn interesse.

Innholdsmessig konsumeres de to førstnevnte langt på vei av NIMs innlegg om EMK, men slik at NIMs innlegg er langt mer utfyllende og oppdatert med hensyn til EMDs praksis.

Innlegget fra ELAW gjennomgår i punktene I-IV komparativ rett fra mange land av allmenn interesse i en sak som omhandler klimaproblemet.

Fra og med punkt V redegjør ELAW for en antagelse om at Olje- og energidepartementet baserte seg på utilstrekkelig faktisk grunnlag da vedtaket om utdeling av utvinningstillatelser ble fattet. Dette belyses med faktisk materiale. Her er det de faktiske opplysningene som har allmenn interesse. ELAW konkluderer ikke i de spørsmål saken reiser, og vi antar at avgrensingskriteriet i «allmenne interesser» også her er oppfylt.

Vi vil ikke bruke vesentlig tid på disse innleggene i vår prosedyre.

3.4. Skriftlig innlegg fra Klimarealistene av 12. september 2020 (PU 739)

Deler av innlegget fra Klimarealistene inneholder skarp kritikk av to av Miljøorganisasjonenes sakkyndige vitner, professor Eystein Jansen ved Universitetet i Bergen og seniorforsker ved Cicero, Bjørn Samset. Særlig sistnevnte utsettes for kritikk. Vi har derfor forespurt begge vitnene om de mener ankende parter bør imøtegå noe av innholdet i Klimarealistenes innlegg. De har opplyst at de ikke ser behov for det.

Klimarealistene gir uttrykk for et syn som ikke støttes av noen av partene i saken, jf. statens prosesskriv side 3. Dette kunne umiddelbart tilsi at Høyesterett tilbakeviser innlegget, men også her bør det imidlertid gjøres en avveining mot det hensyn som begrunner tvl § 15-8.

Miljøorganisasjonene har utover dette ikke bestemte syn på om innlegget fra Klimarealistene bør tilbakevises.

Vi vil ikke bruke tid under hovedforhandlingen på å imøtegå innlegget.

* * *

Dette prosesskrivet er lastet opp elektronisk i Aktørportalen.

Advokatfirmaet Glittertind AS

Wahl-Larsen Advokatfirma AS

Emanuel Feinberg
Advokat

Cathrine Hambro
Advokat